

devanju za avtonomijo ekonomskega polja ter za svobodo pred državnimi intervencijami (pri čemer državi prepušča pristojnost za legitimno uporabo nasilja in socialne storitve), neoliberalizem predvideva aktivno vlogo države v gospodarstvu, le da je ta vloga odločno drugačna, če ne nasprotna od tiste v keynesianskem ali socialističnih modelih (Plehwe, 2009: 5, 25). Država mora po neoliberalni doktrini aktivno ustvarjati in vzdrževati stanje svobodne konkurence, investirati v nova in obetajoča gospodarska področja, razvijati visoko tehnologijo, vlagati v človeški kapital in v času krize z javnim denarjem reševati zasebni sektor. Neoliberalizma ne smemo mešati s spontanim antietatizmom, ki izvira iz resentimenta nesposobnih malih podjetnikov, ki bi, če bi bili davki nekoliko nižji in državna administracija nekoliko preprostejša, v domišljiji vsi že načelovali globalnim poslovnim imperijem. Ni naključje in tudi ne protislovje, da je neoliberalizem (avtoritarna in centralizirana) državna politika, ki jo izvajajo ne svobodni podjetniški duhovi, temveč predsedniki vlad, ministri in državni sekretarji. Neoliberalizem ni antidržaven, temveč antidemokratičen – »/.../ ključno vodilo neoliberalizma je, da je močna država potrebna zato, da nevtralizira /.../ patologije demokracije« (Mirowski, 2009: 443) –, saj države ne vidi (kar izvira iz specifičnega razumevanja razsvetljenstva, h kateremu se še vrnemo) kot institucionalno utelešenje obče volje ali volje ljudstva, temveč kot sredstvo izvajanja tistega, kar Evropska komisija imenuje »globinske strukturne reforme«, ki naj bi stabilizirale evropske družbe po »šok terapiji« varčevalnih ukrepov (Gavin Marshall, 2012).

Značilen primer je že omenjeni vojaški udar v Čilu, kjer je bila avtoritarna militaristična vlada ravno pogoj za nemoteno ekonomsko in socialno eksperimentiranje,³ a da se izognemo kritiki, da je to stvar preteklosti, lahko navedemo tudi oktroirani »tehnični« vladi v Italiji in Grčiji (ali pa način institucionalne organizacije Evropske unije kot tak, kjer ključne institucije, kot sta denimo Evropska komisija ali Evropska centralna banka, niso podvržene demokratičnemu nadzoru in njihovi člani niso voljeni) ali pa značilen neoliberalni prezir do sindikatov in institucije socialnega dialoga ter množičnih protestov proti varčevalnim ukrepom. Osnovno protislovje se v neoliberalizmu ne nahaja na relaciji trg – država (kar je problematika klasičnega liberalizma in keynesianizma), temveč na relaciji, nekoliko poetično rečeno, avtoritarni podjetniški duh – demokracija. Globinske reforme, o katerih govori Evropska komisija, ne pomenijo uki-

3 Cf. Hayekov komentar Čila in njegovo razmišljanje o demokraciji, avtoritarizmu, totalitarizmu in liberalizmu v Mirowski (2009: 443).